

Bozsik Gabriella

Jubileumi visszatekintés a Nagy J. Béla helyesírási verseny történetére

Az anyanyelvi műveltség fontos eleme volt és lesz a tanulók helyesírástudása, amely egyebek mellett eszközként szolgál mindenféle ismeret megszerzéséhez, a gondolkodásfejlesztésben pedig nélkülözhetetlen terület. Az egri főiskola magyar nyelvészeti tanszéke mindezeket a megállapításokat szem előtt tartotta a magyartanárképzésben, ezért az 1960-as évektől kezdődően rendszeresen megszervezte az intézményi szintű helyesírási versenyt nem csak magyar szakosoknak, hiszen a helyesírással való törődés össz-nevelőtestületi feladat. Mivel népszerű és hasznos volt a háziverseny, felmerült az igény a résztvevők körének a kibővítésére. 1987-ben hívta meg első ízben az akkori nevén Ho Si Minh Tanárképző Főiskola a pedagógusjelölteket, azaz a tanárképzéssel foglalkozó tudományegyetemek, a tanító- és a tanárképző főiskolák legjobb helyesíróit egy országos megmérettetésre. Ettől kezdve minden évben 22–25 intézmény egy hallgatóval, a háziverseny győztesével kapcsolódott be az egynapos országos döntőbe.

Az 1993-as év több szempontból is nevezetes. Ekkor javasolta Fábián Pál, a rendezvény lelkes szakmai támogatója, hogy a versenynek adjunk nevet. A névadó kapcsán így emlékezett: „Kedves Barátaim és Kollégáim! Kivételes alkalom a mai: az egri főiskola érdeméből immár hagyományossá lett helyesírási versenyünk felveszi Nagy J. Bélának, századunk kiváló magyar nyelvészének nevét, emléket állítva így módon az ő minden tiszteletet megérdemlő személyének.

Nagy József Béla 1884. március 16-án született a Heves megyei Gyöngyöshalászon a község tanítójának fiaként. Miután a budapesti egyetemen elvégezte a magyar–francia szakot, előbb Körmöcbányán, majd Székesfehérváron tanított a reáliskolában. Ez idő tájt még elsősorban a pedagógia vonzotta: számos didaktikai és neveléstörténeti tanulmányt írt. 1919-ben átvette és 1939-ig szerkesztette a *Magyar Paedagogia* című folyóiratot. Néhány év múlva viszont már magyar szakos tanárjelölteknek tartott emlékezetes stílusgyakorlatot és módszertani előadásokat. Ekkor már igényes, világos nyelvezetű, kitűnő tankönyvei is megjelentek. 1932-től az akadémiai nyelvművelő folyóirat, a *Magyarosan* társszerkesztője lett, majd 1945 és 1949 között az ő közreműködésével készültek a lap utolsó évfolyamai. 1936-ban az Akadémia levelező taggá választotta, majd a háború utáni átszervezéskor – sok más kiváló tudóssal együtt – törölték a tagok névsorából. Munkásságából az tűnik ki, hogy a kezdeti módszertani-neveléstörténeti irányultságot egy idő után felváltotta a nyelvművelésben és a helyesírásban történő elmélyülés. Az akadémiai Nyelvtudományi Bizottság egyik háromtagú albizottságának tagjaként aktívan részt vett az 1954-es helyesírási szabályzat előkészítésében. Észrevételeit, kritikáját, hasznos szakmai javaslatait mindig figyelembe vették tudóstársai. Amikor az Akadémia eldöntötte, hogy szükség lenne egy «*Tűzetes magyar helyesírási szótár*» kiadására, a szerkesztéssel Nagy J. Bélát bízta meg. A szótár elkészült, de 1944 telén a város ostromakor

a budapesti Franklin Nyomdában szinte minden elpusztult. Az egyetlen csonkán megmaradt korrektúralevonat, amelyet még meg tudtak menteni, nagy segítséget jelentett a bizottságnak a szabályzat 10. kiadásának összeállításakor. Ezt követően már szinte csak a helyesírást mint tudományterületet választotta, amellyel behatóan foglalkozott” (Fábián 1995: 9–13).

A verseny történetében 1993-hoz köthető továbbá az a változás is, hogy a kezdetben egynaposnak induló országos döntő – a kívánságoknak eleget téve – kibővült egy olyan szakmai programmal, ahol számos kitűnő előadás, bemutatás, szemléltetés foglalkozott helyesírás-elméleti, helyesírás-történeti kérdésekkel. A tematikai gazdagságot a versenyhez kapcsolódó eddig megjelent 9 tanulmánygyűjtemény (kettő megjelenés alatt) ékesen bizonyítja. Mindenképpen említésre méltó, hogy több kolléga a témaválasztásakor nagyon fontosnak tartotta a helyesírás tanításának módszertani problémakörét határainkon innen és túl a magyar anyanyelvűek körében. Amikor egy-egy rendkívül fontos helyesírási kiadvány napvilágot látott, az természetesen a szakmai program középpontjába került. Ilyen volt Fábián Pál, Földi Ervin és Hőnyi Ede munkája, *A földrajzi nevek helyesírása* 1998-ban, majd a *Magyar helyesírási szótár* 1999-ben. 2015 őszén, a 25. jubileumi versenyen és konferencián pedig a szakmai program témája természetesen az új, a 12. kiadású akadémiai helyesírási szabályzat volt. Több olyan neves szakember tartott előadást, aki hosszú évekig tevékenyen részt vett a 300 szabálypont és a szótári rész kidolgozásában, összeállításában.

Az előadásokat követő anketon lehetőséget teremtettek a szervezők arra, hogy főként az elhangzottakhoz kapcsolódóan kérdéseket tegyenek fel a versenyzők, a felkészítő tanáraik, és válaszolhassanak a bírálóbizottság tagjai, a meghívott előadók és más jelen lévő szakemberek. A kérdések tartalma markánsan jelezte, hogy 1987-től 2015-ig az egyes időszakokban mi jelentett nehézséget a diákoknak, tanároknak, mit tartottak például következtelenségnek, nehezen taníthatónak vagy kevésbé észszerűnek, mi hiányzott a szabályzatból, mi újat adott a 12. kiadású szabálygyűjtemény stb. Ezek a jó hangulatban eltöltött órák, kötetlen szakmai beszélgetések rendkívül hasznosnak bizonyultak valamennyi résztvevő számára.

1. kép

Zimányi Árpád, a feladatsorok egyik szerkesztője tart szakmai előadást

Még mindig az 1993-as évnél maradva meg kell említeni azt is, hogy az az évi szakmai programnak és a versenynek az anyagát – tanszéki elhatározásnak köszönhetően – első alkalommal kötetbe rendeztük. A szerkesztők célja ezzel nemcsak az volt, hogy dokumentálják az egyes versenyeken elhangzott előadások anyagát, közlégyék a győztesek nevét, hanem az előző évek tollbamondásszövegeit és feladatlapjait is bemutatassák, megkönnyítve ezzel a hallgatók felkészülését, felkészítését. Kedves szokás lett az is, hogy valamennyi versenyen ajándékként minden részt vevő tanár és hallgató kapott egy kötetet, amely a korábbi évek előadásain kívül közöl tollbamondásokat, feladatlapokat, változatos gyakorlatsorokat, teszteseteket, gyakorlásra szánt mondatgyűjteményeket, különféle felmérések eredményeinek a szakmai értékelését, megemlékezéseket és jól használható helyesírási bibliográfiát.

Ezekhez a kötetekhez könyvesbolti forgalomban nem lehet hozzájutni, de főiskolai, egyetemi könyvtárakban fellelhetők. Két kötet jelenleg megjelenés alatt áll. A pedagógusjelöltek Nagy J. Béla országos helyesírási versenyéhez kapcsolódó megjelent kötetek:

Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.) 1996. *Helyesírásunk elvi és gyakorlati kérdéseiből*. Tanulmányok, cikkek, feladatok. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger.

O. Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa – Zimányi Árpád (szerk.) 1996. *Helyesírási kultúránk fejlesztéséért*. Tízéves a pedagógusjelöltek Nagy J. Béla országos helyesírási versenyére. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger.

- O. Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa – Zimányi Árpád (szerk.) 1998. *Helyesírásunkról, helyesírásunkért.* A Nagy J. Béla országos helyesírási versenyek előadásai, egyéb tanulmányok, feladatsorok. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger.
- Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.) 2000. *Helyesírás és tanárképzés.* A Nagy J. Béla országos helyesírási versenyek előadásai, egyéb tanulmányok, feladatsorok. Eszterházy Károly Főiskola. Eger.
- Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.) 2001–2002. *Helyesírásunk időszerű kérdései a 21. század kezdetén.* Eszterházy Károly Főiskola. Eger.
- Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.) 2003–2004. *Korjelző változások, megoldandó írásmódok.* A Nagy J. Béla országos helyesírási verseny előadásai és egyéb tanulmányok. Eszterházy Károly Főiskola. Eger.
- Bozsik Gabriella – Eőry Vilma – V. Raisz Rózsa (szerk.) 2007. *Hagyomány és újítás a helyesírásban.* Válogatás a Nagy J. Béla országos helyesírási verseny kötetének anyagaiból. Líceum Kiadó. Eger.
- Bozsik Gabriella (szerk.) 2008. *Két évtized a helyesírásért.* 2005–2007. A Nagy J. Béla országos helyesírási versenyek előadásai, feladatai, egyéb tanulmányok. Líceum Kiadó. Eger.
- Bozsik Gabriella (szerk.) 2013. *Helyesírás-tanításunk helyzete határon innen és túl.* A Nagy J. Béla országos helyesírási verseny előadásai, feladatai és egyéb tanulmányok. Eszterházy Károly Főiskola. Eger.

2002-ben ismét gazdagodott a szakmai rendezvény, amely a tapasztalatok szerint nemcsak ismert, hanem elismert fórumává vált a magyar helyesírásnak. A bírálóbizottság jó része az akkori MTA Magyar Nyelvi Bizottság (ma: MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság) tagjai közül került és kerül ki, az elnöki tisztet pedig általában e testület vezetője töltötte be. Időrendi sorrendben elnökölt Bencédy József, Fábíán Pál, Pásztor Emil, Keszler Borbála, Balázs Géza és Prószéky Gábor.

A befektetett munka, az elért eredmények arra készítették a rendezőket, hogy gondoskodjanak azok méltó elismeréséről, akik sokat tettek a helyesírás oktatásáért és magáért a versenyért szervezőként, eredményes felkészítő tanárként, előadóként, zsűritagként. Így született meg a Nagy J. Béla-emlékplakett gondolata, amelynek megtervezésével és elkészítésével Király Róbert egri szobrászművészt bízta meg a főiskola. A díj odaítéléséről a volt és a jelenlegi tanszékvezetők közül álló kuratórium (V. Raisz Rózsa, Fekete Péter, Zimányi Árpád) döntött és dönt ezután is írásban rögzített elvek alapján. Az eddigi kitüntetettek:

- Fábíán Pál professor emeritus, 2002
- Pásztor Emil főiskolai tanár, 2002
- T. Urbán Ilona tudományos munkatárs, 2002
- Bozsik Gabriella főiskolai tanár, 2003
- Hangay Zoltán főiskolai tanár, 2005
- Antalné Szabó Ágnes egyetemi docens, 2006
- Fercsik Erzsébet főiskolai tanár, 2007

Laczkó Krisztina egyetemi docens, 2008

Keszler Borbála egyetemi tanár, 2010

A verseny népszerűségét többek között az is bizonyítja, hogy a 2000-es évek derekától kezdve egyre több határon túli, pedagógusképzéssel foglalkozó intézmény fogadja el az egriek meghívását, és küldi el legjobb versenyzőjét az immár kibővült Kárpát-medencei rendezvényre. A felkészítő tanárok többször előadást is vállalnak, sőt tanulmányokkal szerepelnek a konferenciakötetekben. Képviselteti magát a pozsonyi, a komáromi, a prágai, a kolozsvári, a nyitrai, az újvidéki, a kézdivásárhelyi és a beregszászi oktatási intézmény is. Ezért hoztunk létre egy olyan díjat, amelyet a legjobb eredményt elérő határon túli hallgatónak ítélünk oda.

A versenyzőknek a második napon, a versenyen két feladattal kell megbirkózniuk. Elsőként egy tollbamondást kell lejegyezniük, amely sokféle helyesírási nehézséget tartogat. Ezt követi az A és a B feladatlap megoldása, ahol a legkülönfélébb típusú gyakorlatokban kell dönteni például a magán- és a mássalhangzók időtartamáról, az igealakok írásáról, az összetételek, a különböző tulajdonnévfajták vagy a számok helyes jelöléséről, a sokféle írásjel alkalmazásáról stb. A versenydolgozatok jeligések, csak a bírálóbizottság eredményhirdetésekor válik ismertté a díjazottak neve. A feladatsor eddigi szerkesztői voltak: Szemere Gyula, T. Urbán Ilona, Kardos Tamás és Zimányi Árpád.

2. kép

A zsűrinek minden évben nehéz dolga van

A verseny szabályzata előírja, hogy a bírálóbizottságban tagként jelen legyen a tudományegyetemeknek, a tanítóképző és a tanárképző főiskoláknak, valamint a határon túli intézményeknek egy-egy képviselője, akik részt vesznek a dolgozatok elbírálásában.

A versenyfeladatokat a *Magyartanítás* című szakfolyóirat eddig rendre közölte, de magáról a rendezvényről, a díjazottakról az *Édes Anyanyelvünk* is beszámolt.

Végezetül egy táblázat bemutatja, hogy 1987-től kezdve a 25 versenyen kik azok a hallgatók, akik dicséretesen szerepeltek (1. táblázat). Az (m) jellel jelölt, illetve többszörös sorszámú hallgatók megosztva kapták a díjat.

1. táblázat

A Nagy J. Béla országos helyesírási verseny díjazottjai

Év	Helyezés	Név	Az oktatási intézmény neve és helye
1987	I.	Sarlós Valéria	Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger
1987	II.	Ságiné Nagy Éva	ELTE Tanárképző Kar, Budapest
1987	III.	Csetkovits Csilla	JATE BTK, Szeged
1988	I.	Czuczor Erzsébet	Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger
1988	II.	Vecsernyés Ildikó	JATE BTK, Szeged
1988	III.	Nagy Judit	ELTE BTK, Budapest
1989	I.	Márton Ágnes	Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger
1989	II.	Nagy Szabolcs	Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak
1989	III.	Antal Erzsébet	Zsámbéki Tanítóképző Főiskola, Zsámbék
1990	I.	Denke Virág	KLTE BTK, Debrecen
1990	II.	Papp Erika	Békéscsabai Tanítóképző Főiskola, Békéscsaba
1990	III.	Molnár Barbara	JATE BTK, Szeged
1991	I.	Ocskay Gyula	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
1991	II.	Dobsonyi Sándor	Budapesti Tanítóképző Főiskola, Budapest
1991	III.	Rozmán Krisztina	Zsámbéki Tanítóképző Főiskola, Zsámbék
1992	I.	Szabó Zita	Békéscsabai Tanítóképző Főiskola, Békéscsaba

1992	II.	Kollárik Péter	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
1992	III.	Némethné Új Éva	Zsámbéki Tanítóképző Főiskola, Zsámbék
1993	I.	Kissimon Brigitta	ELTE BTK, Budapest
1993	II.	Tóth Ildikó	Kőrösi Csoma Sándor Főiskola, Debrecen
1993	III.	Boncsér Bernadett	KLTE BTK, Debrecen
1994	I.	Őszi Gitta	JATE BTK, Szeged
1994	II.	Szjártó Tímea	Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom
1994	III.	Pethő Zsuzsa	Budapesti Tanítóképző Főiskola, Budapest
1995	I.	Dudás Györgyi	KLTE BTK, Debrecen
1995	II.	Barabás Edit	Budapesti Tanítóképző Főiskola, Budapest
1995	III.	Szjártó Tímea	Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola, Esztergom
1996	I.	Beregszászi Magdolna	ELTE BTK, Budapest
1996	II.	Minier Márta	KLTE BTK, Debrecen
1996	III.	Tarnai Beáta	ELTE Tanárképző Kar, Budapest
1997	I. (m)	Mártonfi Attila	ELTE BTK, Budapest
1997	I. (m)	Szabó Zsuzsanna	Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged
1997	II.	Fehér Brigitta	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
1997	III.	–	
1998	I.	Dobány Margit	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen
1998	II.	Fábián György	Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza
1998	III.	Cserháti Andrea	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
1999	I.	Bárdos Eszter	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger

Anyanyelv-pedagógia X. évfolyam, 2017/2.

1999	II.	Gyarmati Ágnes	ELTE BTK, Budapest
1999	III.	Deli Tünde	Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen
2000	I–II.	Gáti Éva	ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest
2000	I–II.	Kocsis András	Debreceni Egyetem BTK, Debrecen
2000	III–IV.	Vaszkun Anita	Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza
2000	III–IV.	Fejes Edit	Szegedi Tudományegyetem BTK, Szeged
2001	I.	Nagy Ilona	ELTE BTK, Budapest
2001	II.	Zombory Katalin	ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Budapest
2001	III.	Szegedi Éva	Szegedi Tudományegyetem BTK, Szeged
2002	I.	Horváth Bernadett	ELTE BTK, Budapest
2002	II.	Bírta Réka	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
2002	III.	Kékesi Csilla	Debreceni Egyetem BTK, Debrecen
2003	I.	Veszelszki Ágnes	ELTE BTK, Budapest
2003	II.	Selyem Zoltán	ELTE TTK, Budapest
2003	III.	Szakál Marianna	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola BTFK, Eger
2005	I.	Kozma Judit	ELTE BTK, Budapest
2005	II.	Biró János	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
2005	III.	Huszár Ágnes	Veszprémi Egyetem TK, Veszprém
2006	I.	Szegi Ádám	ELTE BTK, Budapest
2006	II.	Bitai Tamás	Szegedi Tudományegyetem TTK, Szeged
2006	III.	Jakus Ágnes	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger
2007	I.	Ludányi Zsófia	ELTE BTK, Budapest
2007	II.	Juhász Péter	Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola BTK, Eger

Anyanyelv-pedagógia X. évfolyam, 2017/2.

2007	III.	Hasap Klára	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Piliscsaba
2008	I.	Sasvári Tünde Anita	ELTE BTK, Budapest
2008	II.	Kovács Nóra	Szegedi Tudományegyetem BTK, Szeged
2008	III.	Nagy Enikő	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Piliscsaba
2009	I.	Furuglyás Dóra	ELTE BTK, Budapest
2009	II.	Dargai Bernadett	Eszterházy Károly Főiskola BTK, Eger
2009	III.	Dsupin Éva	Miskolci Egyetem BTK, Miskolc
2010	I.	Báthory Kinga	Eszterházy Károly Főiskola BTK, Eger
2010	II.	Köllő Zsófia	Babes–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
2010	III.	Kovács Györgyi	ELTE BTK, Budapest
2013	I. (m)	Kocsis Teréz	ELTE BTK, Budapest
2013	I. (m)	Tóth Edina Bettina	ELTE TÓK, Budapest
2013	II. (m)	Kalla Viktória	Szegedi Tudományegyetem BTK, Szeged
2013	II. (m)	Lévai Zsuzsanna	Eszterházy Károly Főiskola BTK, Eger
2013	III.	–	
2015	I.	Szeverényi Melinda	Szegedi Tudományegyetem BTK, Szeged
2015	I.	Tuska Borbála	ELTE BTK, Budapest
2015	II.	Nagy Zsófia	Eszterházy Károly Főiskola BTK, Eger
2015	III.	Farkas Linda	a legjobb határon túli versenyző – Comenius Egyetem, Pozsony

3. kép

Pillanatkép a 2013-as díjátadásról

Az egri Líceumban harminc év alatt huszonöt verseny zajlott le eredményesen. Ez jogosítja fel a szervezőket, a helyesírást oktató kollégákat, a tudós szakembereket és nem utolsósorban a leendő versenyzőket a bizakodásra, miszerint a felgyorsult, modern technikai eszközökben bővelkedő világunkban is szüksége van mindannyiunknak az írásbeli igényességre és a kulturált helyesíráásra.

Irodalom

Fábián Pál 1995. Nagy J. Béla (1884–1967) emlékének. In: Bozsik Gabriella – V. Raisz Rózsa (szerk.) *Helyesírásunk elvi és gyakorlati kérdéseiből*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger. 9–13.

Bozsik, Gabriella: Commemorating the anniversary of the Nagy J. Béla Spelling Competition

Az írás szerzőjéről

Bozsik Gabriella

nyugalmazott főiskolai tanár

bozsik.gabriella[kukac]gmail.com